

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

VII. Quæ secunda est de Ceremonia cinerum, explicat formam Sacramenti mortis, nempe ea verba, Memento homo quia pulvis es, &c.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

FERIA QUARTA CINERUM,
CONCIO SECVNDA
 DE CEREMONIA CINERUM.

Memento homo quia cinis es, & in cinerem reverteris.

JTERUM nobis de morte mentio, quia nunquam debet esse oblivio: Jam hesterni cineres è frontibus, & capitibus nostris sunt discussi, insigni exemplo vanitatis nostræ, quia nihil facilius diffatur cineribus nostris; sed si excussi sunt cineres à fronte, non debent ab intellectu, & memoria: sicut enim singulis diebus morimur (nam licet uno die perveniamus, multis tamen venimus) Ita singulis diebus mortis meminisse debemus: Homines appellavit Nazianz. *dystaphetas* bis sepultos: Ita tu non semel tantum, nec bis morere, sed sæpius, secundum illud Apostoli, *Quotidie morior propter vestram gloriam*: præsertim cum sapienti cavendum sit, quemadmodum ait S. Leo Serm. 5. de Jeunio septimi mensis ut quoniam breves dies istius vitæ, & incerta sunt spatia, nunquam sit mors morituro improvisa, nec in inordinatum incidat finem, qui se novit esse mortalem: Certè si diem mortis certum haberemus, semper de illo

cogitaremus, & quidem deberemus; ut quod semel tantum fit, rectè fieret: quanto magis cum sit incertum, cogitare quotidie oportet: nam ut ait S. Augustinus homil. 13. & 50. latet ultimus dies ut observentur omnes dies: Et quidem licet cineres faciliè dispergi possint, eorum tamen natura fert ut in aliud mutari non possint, unde non pauci materiam primam dixerunt: ideoque tibi significant æternam cuius habendam esse atque immutabilem mortis memoriam. Sed quia nullum bonum nisi à cælo, atque per Virginem obtinetur, ad Mariam recurramus. *Ave Maria.*

CUM sacrum Quadragesimale Jeunium mensas proximas, & conviviam excluderit, placet loco conviviorum è quibus non nisi luxus & intemperantia referuntur, aliam vobis mensam modestiæ plenam extruere, & in eâ vobis cœnam funebrem apponere, & imitatione Davidis, cinerem vobis in mensâ adhibere: sic enim ait Ps. 101.

Quia

Quia cinerem tanquam panem manducanam: Et potum meum cum fetu miscebam. Venit in memoriam cœne cuiusdam funebris de qua Xiphilinus in Domitiano: Invitarat is Imperator plurimos Senatores ad cœnam: Curarat ut ædes nigris tapetibus sternerentur, ac operirentur, omni ex parte: erant enim atri parietis, nigra laquearia, nigrum pavementum: in eo nudæ sedes ac furvæ ordine collocatæ: Quibus peractis eos de noctu introduci iubet absque comitibus, magno silentio: ac primùm omnium juxta unumquemque, columnam collocat factam instar sepulchri, & cuiusque nomen ei inscriptum: pendeat ex eâ exigua lampas, ut assolet in monumētis: Tùm nudi pueri, atramentoque oblitati tanquam spectra quædam ingrediuntur, ipsosque horribili saltatione circumeunt, eoque facto ante singulorum pedes consistunt: Tùm omnia quæ in exequijs mortuorum adhiberi solita, in vasis eodem modo comparatis apposita sunt; Mirum omnium silentium quasi inter mortuos degerent, nisi quod de repente Domitianus sermonē habuit de rebus quæ ad mortes, & cædes pertinebant: Tùm omnes ab incognitis comitibus deducti: nullus fuit eorum qui sibi mortem imminere non crederet: hoc Domitiani crudelitas, & ille apparatus facilè persuadebant. certè solo timore multi in morbum lapsi sunt, nonnulli etiam interierunt. Illud quidem ridiculum, atque inutile, ac dignum Domitiani ingenio: sed cum fructu vos ad cœnam funebrem invito, quam Ecclesia solis cineribus instruxit, ac pergo in eâ ceremoniâ explicanda, de quâ heri dicere cœperam. Eam porro diximus speciem habere Sacramen-

ti, itaq; constare duplici parte, Cinere quasi elemento, quibusdam verbis, quasi formâ: Nec suus etiam deest ritus, quia in caput consecrati prius cineres jaciuntur: adhibitisque verbis ceremonia completur: de cineribus jam diximus: superest ut de verbis aliquid prius dicamus, deinde de ritu, cur scilicet capite cineres adhibentur. Incipiamus à verbis quæ ejusmodi sunt, *Memento homo quia cinis es Et in cinerem reverteris:* In quibus:

Adverto 1. Imperium Dei atque sententiam quæ instar fulminis unumquemque percussit, unde non mirum si in cinerem reducatur: nam si ut ait David, *montes sicut cera fluxerunt à facie Domini,* quis Dei vocem, & hanc vocem ferre potest? locutus est Elias super tribunos, & milites, & igni devorati sunt ac redacti in cinerem; quantò magis cum Deus loquitur, & sic loquitur? Cum itaque dicitur homini ut meminerit, sanè mens eius ad priora reducit, neque enim meminimus propriè aut præsentium, aut futurorum; Et tamen præsentia dicuntur, *Quia pulvis es & futura, Et in pulverem reverteris:* Revocatur itaque ad præterita, nempe ad illam sententiâ à Deo prolatam, *Quia terra es, Et in terram;* Quod quia uni tantum homini dictum esse videtur, nunc singulis hominibus magnâ autoritate pronuntiatur, quasi edicto divino, *Memento homo quia cinis es, Et in cinerem reverteris:* Hoc significavit David cum dixit, *Quia defecimus in ira tua, Et in furore tuo turbati sumus:* Symmachus & aquilla vertunt, ut adventit S. Hieronymus in Epistola ad Cyprianum: *In furore tuo acceleravimus:* Brevitatem

significat humanæ vitæ, ait S. Hieronymus: Quod autem intulit: *In ira tua, & in furore tuo*, sententiæ Dei ostendit perseverantiam, cui omnes subjacemus: *Terra es, & in terram ibis*: Quod dixit Hieronymus perseverantiam iræ Dei, eò pertinet, quod cinis relictus sit iræ divinæ atque vindictæ monumentum permanens: uti de Sodomâ dixit S. Petrus, *Civitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, & exemplum eorum qui impiè ahuri sunt, ponens*: Nimirum Regio illa, quondam amœnissima facta est ut loquitur Orisius, Regio cineris: Quare omnia quæ ibi reperiuntur fœda sunt, ac plena cineribus: Quare Sapient. 10. dicitur, *In sapientie sue reliquerunt hominibus memoriam, Cinerem*: Et fanè nulla re aliâ se magis formidabilem Deus ostendit quàm morte, & terrore mortis. Quantum primum hominem evexerat: nempe rerum omnium dominum effecerat, terræ, maris, plantarum, animalium: Omnia ei permiserat, & in res omnes jus summum dederat: *de omni ligno Paradisi comede*: sed omnem licentiam unâ lege coercuit, ac nisi obediret, hoc potissimum est minatus, mortem: nam quid peius immortalis? Quid deinceps cum universum hominum genus deliquit? *Finis*, ait, *universæ carnis venit coram me: delebo*, inquit, *hominem quem creavi, à facie terre*: Quid non conatus ut ut timeretur à Pharaone? verum eius duritiam vincere non potuit, nisi morte primogenitorum. Nam postquam in singulis domibus Angelus aliquem in tota Ægypto interfecit Exod. 12. *Surrexit Pharaon nocte, & omnes servi eius, cunctaque Æ-*

gyptus: & ortus est clamor magnus in Ægypto: neque enim erat domus in qua non jaceret mortuus: vacatisque Pharaon, Moyses, & Aaron nocte, ait: *surgite & egredimini à populo meo, vos & filij Israël: Ite, immolate Domino, sicut dicitis, Oves vestras, & armenta assumite, ut petieratis, & abeuntes benedicite mihi. Urgebantque Ægyptij populum de terra exire: velociter, dicentes. Omnes moriemur. Quid non effecit Dominus ut timeretur ab Israëlitis? nunquam tamen satis potuit timorem incutere, nisi morte propositâ: leges ita sancivit, ut, ferè semper non observantibus mortem minaretur: *Qui hoc fecerit, morte moriatur: interficiatur: Et lapidabit eum omnis multitudo filiorum Israël: delebitur de populo suo*: Unde de illis legibus dici posse videtur, quod de Draconis legibus olim dictum est, scriptas illas sanguine fuisse. Vide quomodo superbiorum arrogantiam compescuit. Infelix Saül cum arte dæmonum Samuëlis umbram eliciisset 1. Reg. 28. atque audisset ex eo: *Cras autem tu & filij tui mecum eritis*: ita conterritus est, ut ceciderit, sicut ait textus: *Statimque Saül cecidit exporrectus in terram: extimuerat enim verba Samuëlis*: Ita Davidis superbiam cum populum numerasset, ingenti strage, ac morte multorum depressit: Quomodo Sobnam præpositum Regium Templi exagitat Isa. 22. *Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amidum, sic sublevabit te: Coronas coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam, & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ*: In Holophernis exercitu quantam commotionem attulit unius cadaveris aspectus? In exercitu Sennacherib quantum*

tum timorem tāta strages unius noctis?
 Quid passim Deus impiis & improbis
 intentat? Juxta illud Davidis, *Terribili,*
Et ei qui aufert spiritum Principum, terribili
apud Reges terræ: Certè si nihil aliud in
 homines possèt Deus, si nullum aliud
 haberet dominium quàm mortis, hęc
 solùm parte quantum hominibus for-
 mitandus foret. Nam ut ait Seneca in
 Excerptis: ad hoc præcipuè gens hu-
 mana contremittit, nec immeritò: Cæteri
 timores habent aliquem post se locum,
 mors omnia abscindit: alia nos tor-
 quent, mors omnia abscindit: alia nos
 torquent, mors omnia devorat, etiam
 qui alioqui se nihil timere indicant,
 hoc timent: Quidquid aliud extimes-
 cimus, homini aut remediũ, aut solati-
 um. Ecce Regem opulentum, potentẽ,
 dilectum à suis, & quod omnia sape-
 rat, piũ, virtutibus omnibus prædi-
 tum: ad eum Isaias mittitur, cum hoc
 nuncio: cap. 39. *Hęc dicit Dominus, dispo-*
ne domui tuæ, quia morieris tu, Et non vives:
 Quas tunc conversus ad parietem non
 fudit lachrymas, quos gemitus, quos
 singultus? ait Textus. *Et flevit Ezechias*
fletu magno: Nonne achab 3. Reg. cap.
 21. licet sceleratus, impius, atque ido-
 lolatra, morte sibi ab Elia intentatã,
 vestem scidit, ambulavit demisso capi-
 te, ad sacrum, & ad jeiunium confugit.
 Omnium mortalium perdidissimus &
 delitiosissimus, Sardana palus in regno
 amplissimo & in summo ocio vivebat
 securus: Ecce tibi homo incognitus
 barbaræ vocis, & ignotę linguæ, egens
 rerum omnium, magnã voce inclamat
 secundum Versionem LXX. Interpr.
Adbuc tres dies, Et Ninive subvertetur:

Quantam morum mutationem effecit?
 Sardanapalus in cilitio, in cinere, in je-
 iunio! Ninive in Pœnitentia! Chilperi-
 cus Rex Francorum jam jam moriturus,
 cum se Regem cerneret, nec tamen
 sibi Diadema, nec Sceptrum securita-
 tem attulisse, neque à morte potuisse
 eximere, in eum qui non moritur, &
 solus habet immortalitatem intuens,
 exclamavit! Quam magnus est Rex il-
 le cœlestis, qui sic humiliat sublimes
 Reges terræ! Idem quotidianã patet
 experienciã: Nam videmus passim ho-
 mines nullã re commoveri, non minis
 judicij, non inferorum pœnis, non vir-
 tutis honestate, non Dei beneficiis, non
 propositã ipsius, vel majestate, vel bo-
 nitate, vel justitiã: blandiaris? rident,
 miniteris? obstinantur: Quod reme-
 dium? Incidant iidem in infirmitatem,
 periclitentur de vitã: videas instar cere
 mollescere. Idem vide in capite dam-
 natis: Nam initio feroces, impij, intra-
 ctabiles: Dictã sententiã ubi intelligũt
 sibi esse moriendum, ad mentem rede-
 unt, ad timorem, ad lachrymas, ad con-
 fessionem. Nimirum ut ait David Psal.
 77. *Cum occideret eos, quærebant eum, Et re-*
vertebantur, Et diluculo veniebant ad eum:
 Quam multi initio morbi sana omnia
 consilia reiiciunt, sed ubi de se actum
 intelligunt, protinus ad Deum omni
 affectu revertuntur, tãtum potest mor-
 tis præsentia: Quid dicam de Nautis?
 quod hominum genus præditissimum
 est, atque ut ajebat Anacharsis Scythæ,
 ut vitã, ita moribus desperatis, quos
 Bias teste Platone, neque inter vivos
 neque inter mortuos numerabat: ij-
 dum adest mortis periculum, quas non

fundunt præces, quæ vota non concipiunt, audias publicè confitentes, ita mortis memoria ferrea pectora emollit. Joannis Baptistæ Concio mortem & securim intentantis; *jam securis ad radicem posita est;* quàm multos emollivit? adeo ut Lucæ 3. *multi venirent confitentes actus suos.* Idem videmus peste grassante, aut cum miles ad irruptionem, & conflictum mittitur, cum urbs quatienda tormento, & irruptio ab hoste expectatur, scilicet Passim omnes ad pœnitentiam accurere. Denique in omni mortis periculo illud Job. impletur cap. 42. *Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in cilicio & cinere:* dolorem & humiliationem significat. Hic te quisquis es interrogo, si non fuisset animus hebes, & rerum mundanarum strepitu obsurdescens, quis tibi animi sensus fuisset, cum hoc tibi à Sacerdote pronuntiatum est, *Pulvis es, & in pulverem reverteris?* Certè legimus in historiis fuisse aliquos homines, quib⁹ cum capitis sententia legeretur, alii timore mortem prævenerint, alii sanguinem sudarint, alij capillorum, & barbæ colorem mutarint; Quid hic deest nisi justa hominis apprehensio? utrobique enim mors, utrobique judicis sententia, utrobique eius intimatio: hoc unū est discrimen, quod hominum sententia variis modis impediri possit, Dei non possit.

Adverto 2. in illis verbis mortis originem nempe peccatum & inobedientiam, secundum illud Apostoli, *Per peccatum mors:* Item *per unum hominem in omnes homines mors pertransiit:* ut nemo vel naturæ, vel conditioni humanæ,

vel fortunæ, vel injuriæ, sed divinæ vindictæ id tribuat: Itaque revocamur in memoriam illius sententiæ, ut discamus unde mors orta sit: Atque hinc 1. graviolem mortem habeamus, sicut qui ob crimina damnantur: mors enim illis longè est acerbior, quam illis qui communi necessitate moriuntur, quoniam rationem pœnæ habet. 2. ut hinc oderimus peccatum, à quo fit ortus mortis, atque occasio, quapropter ferè semper in scripturis peccatum & mors conjunguntur; unde qui peccatum destruxit: idem etiam mortem abolevit, nec mirum quoniam ex Apostolo, *Stimulus mortis peccatum:* Hoc est ex Augustino: ex peccati punctu homines interempti sunt: itaque quia Christus stimulum illum retudit, hinc fit ut jam mors nocere non possit. Atque hinc intellige, quàm verè dictum sit à Prophetis, *anima quæ peccaverit ipsa morietur,* ut si peccatum per se blandiatur, scias quid inferat, nempe mortem, ut non tam facilè pecces, & intelligas tot sententiis te ad mortem esse damnatum, quot peccata admisisti, nec aliter fieri posse.

Adverto 3. significari necessitatem moriendi inevitabilem, quàm Ezechiel appellat, cap. 21. *Gladium Domini irrevocabilem:* scio varios ex variis capitibus mortis necessitatem accerere; sed mihi inde petitur, quia judicis sententiâ, omnes ad mortem damnati: unde quia nullus summi judicis sententiam potest refigere, ideo nullus mortem potest evadere, itaque Apostolus rectè dixit: *Statutum est hominibus semel mori post hoc autem judicium.* Hebr. 9.

Adver-

Adverto 4. Triplicem hominis statum designari, parum à se dissimilem: primò designatur status præteritus; Quia cum per mortem eodem redeat, unde per nativitatem discesserat, necesse est ut ante fueris cinis & pulvis, hoc enim significat *In cinerem reverteris*: ita Deus ad Adamum, *de terrâ es, & in terram ibis de qua sumptus es*; ita Agapetus Diaconus Imperatores alloquens ait, quod homines omnes *pilon echusi tu genus propatora*. limum habent generis sui authorem & progenitorem: Secundò designatur etiam status præsens, *Memento quia pulvis es*, ut quisq; intelligat, se etiã nunc esse pulverem ac cinerem ex vetere Epitaphio. Vas cinerum: Quâ de re præclare S. Chrysof. hom. 2. de incomprehens. natura Dei. Si homo formosior, & luto nobilior apparet, hoc non ex diversitate nature, sed ex ingenio artificis provenit, nam materiæ quidem ratione, nihil inter lutum, & illum interest: Quod si non credis, sepulchra, & monumenta inspicite majorum, illa enim facile suo exemplo possunt tibi persuadere pulverem, & lutum te esse. Sed ais, inter homines vivos, & mortuos aliquid interest: dixit Chrysof. hom. non materiã sed formã: itaque apud Hebræos eadem vox *Met-hin.* & vivos & mortuos significat, sola differentia in diverso unius puncti situ: quod nos decipit est color pelliculæ, & quasi vasculum: itaque rectè Propheta. *Homines terram appellat dum ait. Terra, Terra, Terra audi Verbum Domini*: sed quemadmodum non horremus sepulchra, quia exterius dealbata sũt, & cretata: sed ut ait Christus Dominus, *Intus*

plena sunt ossibus mortuorum: Ita corpora etiam quæ apparent, formosissima, plena sunt spurcitiis & cinere. Itaque carnem appellat Nyssenens *osmis ergastion*. Tetri odoris officinam: Memento Gomorrhæi pomi speciem, formosa illa est, ait Strabo, Plinius, & Solinus: sed solo tactu vagum fatiscit in pulverem. Tertiò designatur status futurus: unde dicitur, *& in pulverem reverteris*, hic enim est rerum omnium, atque hominis exitus: Notat Eusebius Cæsar. lib. 11. de præpar. Evang. cap. 4 disputans de arcana nominum Hebræorum impositione, duplex hominum nomen ab Hebræis usurpari. Adam & Isch. primum commune, ac significat terrenum, à pulvere: Alterum particulare, & virum significat, & oritur à radice Esch. 1. ignis aut flamma. Eusebius primam vocem refert ad corpus, alteram ad animam quæ est virilis, ignea, & calida: fuit etiam Stoicorum opinio Animam ignem esse: Zenoni Stoico animus ignis videtur: & Varro, Animalium semen, ignis: uti igitur extincto igne, materia inflammata in cinerem redigitur: ita per mortem subducto igne, corpus abit in cinerem: Audi impios Sap. 2. *Fumus flatus est in navibus nostris*: & sermo, *scintilla ad commovendum cor nostrum*: quâ extinctâ, cinis erit corpus nostrum: nota fumum, scintillam, extinctionem; in quibus verbis, homo exprimitur quasi domus inflammata: ita ut ex ore quasi ex portâ, ex naribus ut è fenestris, halitus, quasi fumus egrediatur: Eodem spectant verba Job. cap. 34. *Si direxerit ad eum cor*

suam spiritum illius & statum ad se trahet, &c.

& homo in cinerem revertetur: Ex quâ similitudine Cantacuzenus sapientissimè colligit hominem mortuum naturaliter in vitam redire non posse, non magis quam fieri non potest, ut ex cinere ignis iterum accendatur.

Adverto 5. Nomine hominis non virum solum, sed etiam mulierem intelligi. S. Cyprianus lib. de Disciplina, & habitu Virginum: Quoniam foemina viri portio est, & ex eo sumpta, atque formata est, in scripturis ferè omnib⁹ ad protoplastum Deus loquitur: Quia sunt duo in carne unâ, & in masculo simul significatur & foemina: ut etiam intelligas eundem esse pulverem utriusque secundum illud Nazian. orat. 31. *his portis audios heginacos: eis chis amphoteri reicon mia: nomos eis thaiatos eis anastasis mia. unus viri & mulieris creator: pulvis unus uterque, imago una, lex una, mors una, resurrectio una: unde etiam eodem modo pulvere aspergitur uterque, & iisdem vocibus compellatur, ut unus ex altero humilitatem discat, nec unus alterum tanti faciat, & alterius gratiâ, Deum amittat: Quid enim tantopere suspicis, in muliere, formam & pulchritudinem, cum sit vas fictile & opus figuli? Tu verò quid in homine suspicis, autoritatem, robur, dignitatem, potentiam, & adjuvamen? cum ea omnis potestas, & autoritas, uti in statua Nabuchodonosoris aurum, argentum, & metalla nitantur pedibus luteis, quibus fractis omnia redacta sunt in favillam & pulverem pariter aurum, argentum, & ferrum redacta in favillam & sive areæ: ut nihili mortale magni facias, nihil suspicias, quia ut lutum platearum delebis eos.*

Adverto 6. Ecclesiam hæc omnia in memoriam revocare hæc ceremoniâ: unde cineres super caput jaciuntur, 1. ut memoriam mortis habeamus præsentem: Memento statuae illius Nabuchodonosoris; cuius caput aureum, pedes lutei, quoniam ferè homines alta sapiunt, ac de magnis cogitant, mortis autem memoriam procul habent in pedibus: itaque ut proximè memineris, ac scias non tam remotam esse mortem, sed tibi, tuoque capiti, instar gladii Damoclis imminere, in caput tibi cineres jaciuntur: Alioqui enim vide quid illi statuae acciderit; nam sine manibus avulsus lapis de montes, statuae luteos pedes percussit, & tunc omnia pariter metalla contrita sunt: avulsus lapis sine manibus, repentinam mortem significat, quæ omnia in pulverem reducit: Eodem pertinet quod dicitur Threnorum 1. *Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui, LXX.* Interpretes hic vertunt, *Novissimorum suorum.*

2 In caput cineres jaciuntur ut scias, eam curam tibi debere esse primam & præcipuam, uti caput in reliquis membris principatum obtinet: Procopius Exod. 3. advertit Hebræos in exitu ab Ægypto magnâ curâ sumpsisse vasa argente & aurea, & omnem supellectilem: vide interim, quid de Moysse hominum sapientissimo dicat Scriptura, *Tulit quoque Moyses ossa Ioseph, ille princeps & caput populi ad sepulchra confugit, & quid te facere oporteat docet: Hoc fortasse didicerat à Noë Patriarchâ qui cum à Deo didicisset omnia diluvio peritura, nihil in arcam ex omnibus intulit, non argentum, non aurum,*
non

non gemas, non vestem pretiosam, sed Adami ossa: itaque filiis, cum à se discederent hanc unam hæreditatem, has solas divitias partitus est, ossa adami, ut quocumque perrexissent, nunquam mortis obliviscerentur: ac ne putes me impropire ossa mortuorum appellasse divitas, narrat Orthelius in fine Theatri fuisse aliquas nationes, quæ non aliis nummis quam ossibus defunctorum uterentur in emptionibus & venditionibus: auro carebant & argento, ossiculis mortuorum utebantur: scio monentam illam nunc non esse in usu, sed in moralibus esse potest, secundum illud Iob. 5. *Ingradies in abundantia sepulchrum:* illud Salomon appellat domum æternitatis, ut scias tibi ab eâ domo non esse exeundum: vide quantus sit ille Ecclesiæ thesaurus: Certè quidquid fingamus, nulla communiter cogitatio sic homines percellit ut cogitatio mortis, ac ferè solet esse mortalibus initium salutis: hinc rerum despicientiam, discimus: hinc vitæ vanitatem, & inconstantiam, hinc errores & fucum deponimus, & fastum, hinc veram nostri cognitionem comparamus: quam in vitâ ferè nusque habemus.

3. Ut magnificias illam cogitationem: hæc enim fuit Orientalium consuetudo & adhuc apud Iaponios & Sinas viget, ut quæ honorent maximè ea capitibus suis imponant: itaque ut discas eam cogitationem magni facere, tuo capiti cineres imponuntur: Regibus Orientis in pompâ codex aureus pulvere plenus deferebatur: vide num ille sit de quo Iob. Loquitur cap. 31. quem optat ut scribat, qui ipsum ju-

dicat: vide quanti faciat, *Vt in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi: Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, & quasi principi offeram eum:* Gradus suos vocat singulas vitæ actiones quas nihil melius, nil sanctius dispensat ac disponit quàm mortis memoria, quæ homines à vitijs revocat, & innocentiam largitur, secundum illud, *Memorare novissima tua tua, & in æternum non peccabis:* unde Augustinus lib. 1. contra Manichæos: Nihil sic revocat hominem à peccato quàm frequens mortis meditatio: Refert Climacus in Scala Parad. gradu. 6. Monachum montis Oreb vitæ solutioris cum gravissimè ægrotasset ad horam interiisse, post duodecim annos à raptu suo, rogatum ut aliquid diceret, ingemuisse ac dixisse Indulgete mihi: Nemo memoriam mortis habens poterit peccare: Et in particulari ut aliquid dicamus: Tres præcipui sunt vitiorum gradus, superbia, libidinis, avaritiæ.

Ac 1. quoad superbiam attinet: Rectè dixit Psalmista Regius Psalm. 72. *Quia non est respectus morti eorum, ideo tenuit eos superbia.* S. Hieronymus sic vertit ex Hebræo. Non cogitant de morte sua, ideo tenuit eos superbia.

Isaias cap. 44. confutans Idolorum cultum, sic ait: *Artifex lignarius sumpsit lignum, medium eius combussit igni, & c. coxit pulmentum, & c. & calefactus est, & c. reliquum autem eius deum fecit, & sculptile sibi: curvatur ante illud, & adorat illud: Tū sic exprobrat; Nescierūt neque intellexerunt, obliti enī sūt ne videāt oculi eorū, & ne intelligāt corde suo: Nō recognoscūt in mēte sua, neque cognoscunt neque sentiūt, ut dicant: Medietatē eius combussit igni:*

igni, & coxi super carbones eius panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo eius Idolum faciam? ante truncum ligni procidam? pars eius cinis est cor insipiens adoravit illud: Quasi dicat, quæ maior stultitia, quam id adorare cuius pars in cinerem conversa est: lignum generis humani nos sumus, radix fuit Adam, & Eva; Pars magna huius arboris in cinerem redacta est: ingrediere mortuorum sepulchra, quid præter cineres & ossa reperies? Nonne ergo delirat qui reliquam partem adoratione dignatur superbus seipsum adorare, & manum osculatur suam, se sui facit Idolū? unde insania tanta? Quia non attēdit, oblitus ne videat oculis & suis, & ne colligat in corde suo, ut, dicat, medietatem generis mei combussit mors, & in cinerem redegit, & de reliquā parte Idolum faciam? Pars eius cinis est, cor insipiens adoravit illud. Veniat in mentem memoria eius rei quam Moses Exod. 32. præstitit, cum iratus adversus populum propter vituli adorationem; accipiens vitulum quod fecerant combussit, & contrivit usque ad pulverem, & dedit ex eo potum filius Israël: quod factum S. Hieronymus interpretatur ad Idoli contemptum, nam iussit redactum ad pulverem ebibere, ut deinde in secessū mitteretur: Ita Deus apud Daniel. 1. ut ad contemptum adduceret omnia regna mundi, expressa in ingēti statuā, sic illam exiguo lapide percussit, ut omnia metalla redegerit in pulverem: Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, & aurum, & redacta quasi in favillam æstive areæ, quæ rapta sunt vëto, nullusque locus inventus est eis: ut enim rerum omnium status infimus sunt cineres, ita ni-

hil magis factum deprimit, quam si res in cinerem reducantur. Quid superbit terra & cinis?

Hinc fit ut cineres capiti imponantur, uti enim nihil altius est capite, quod Plato arcem vocavit, cum videas capiti cinerem imponi, intellige, quid quid homo sit, quidquid sibi tribuat, in summā pulvere messe, iuxta illud Iob. Et in fine hominis, demptatio operū illius: Quare licet multi sublimes atque excellentes habere videantur cogitationes, ac supra humanam conditionem: nihilominus tamen, In illa die peribunt omnes cogitationes eorum: vidi impium super exaltatum sicut Cedros Libani, & c. transivi, & ecce non erat, & non est inventus locus eius: Item, post hæc erunt decedentes sine honore, & dirumpet eos sine voce, & inter mortuos computabuntur: Et Ecclesiastes cap. 8: id expressit. Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis. LXX. Interpretes, Non est potestas in die mortis. Hieronymus. Non est potens, nam æquā conditione tunc sunt, Reges & subditi. Observat Rabbi Salomon cum sæpe in scripturis David vocetur Rex, quando de morte eius agitur 3. Reg. cap. 2. prætermittā dignitate, solius nominis fieri mentionem: Appropinquaverūt dies David ut moreretur; Et infra. Dormivit David cum Patribus suis: Maximilianus Imperator multis diebus ante mortem, nihil nisi Maximilianus appellari voluit, Imperatoris & Majestatis titulis repudiatis: Atque ea cogitatio humiles consolatur, ne rerum illecebrā capiantur: Cum Imperator Constantius Romam venisset, & urbis majestatem atque ædificia miraretur, tantæ gloriæ

glorię magnitudine obstupescens Hor-
misdam nobilem Persam interrogavit,
Quid ipse de Roma sentiret? sapiētissi-
mē respondit, Id tantum sibi placuisse,
quod didicisset ibi quoque homines
mori.

2. Quod de superbiā dixi, eādē
ratione de libidine dico, & amore car-
nis: Nam teste Gregorio. Mortis me-
moriā caro refrānatur ne calcitret:
Rectē Bernardus in quadam prosā: Cū
recordor quod sum cinis, & quā cito
venit finis, sine fine pertimeo, & ut
cinis refrigesco: Anteros est, tela cupi-
dinis redigit in cinerem: olim cineres
jussu Dei loco mundo reponerentur,
ita mortis memoria inducit puritatem:
jubet Isaias filias Sion sedere in pul-
vere, ut lasciviam carnis compescant;
Post adulterium, Davit sedit in cinere,
ita & *Solitarius*, ait Ieremias, *ponet in pul-
vere os suum*: S. Hieronymus abducens
viduam à secundis nuptiis, sic claudit
epistolam: Cogita quotidie te moritu-
ram, & nunquam de secundis nuptiis
cogitabis: Fuit mulier impudica omnis
pœnitentię impatiens, quę tamen
hanc non recusavit, ut quoties manus
lavaret, tacita secum diceret, hæc caro
à vermibus comedetur, sed cum id per
aliquod tempus fecisset, in aliam tota
mutata est, & ex impudicā facta est pu-
doris amantissima. Certē sicut oculi in
amore sunt duces, quoniam ad pul-
chritudinis aspectum toti ardent, ita si
mortis spectaculum sepe haurirent,
nunquam arderent amore: unde Gre-
gor. Nihil sic ad edomandum deside-
riorum carnalium appetitum valet,
quam ut unusquisque hoc, quod vivum

diligit, quale sit mortuum penset:
Quam multi ex hoc visu amorem de-
poluere: Exemplum B. Borgiae cum
Imperatricis cadaver vidisset. Itaque
sepulchrum locus est opportunus ad
concionem, quò etiam vocatus Jere-
mias ad vallem filij Ennom juxta por-
tam fictilem, seu sterquilinij: Tu itaque
quoties in eo gradu vitę steteris, librū
mortis accipe, & in illo gradu pronūtia.

3. Quod pertinet ad avaritiam, non
sine causā dictum Senecę laudavit S.
Hieronymus: facile contemnit omnia,
qui semper cogitat se moriturum: Nam
uti dicitur, Job. 27. *Dives cum dormierit,
nihil secum auferet*: Ita Lucę 12. dicitur
homini diviti. *Stulte hac nocte animam tu-
am repetunt à te, quę autem parasti, cuius e-
runt?* Et 1. ad Timoth. 6. *Nihil intulisti in
hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre
quid potestis.* Psal. 48. *Relinquent alienus di-
vitiis suas.* Psal. 38. *Theaurizat & ignorat
cui congregabit ea*: Hieronymus epistola
ad Cyprianum. Qui se quotidie recor-
datur esse moriturum, contemnit præ-
sentia, & ad futura festinat: profectò
mors ostendit totam hanc vitam merè
ludum esse ac scenam: id Augustus sig-
nificavit ex Sueton. cap. 19. Qui mori-
turus admissos amicos percunctatus
est, an non his videretur mimum vitę
commodè transegiſſe: adjecit etiam
clausulam Gręcę, quam omnium opti-
mè reddidit Cedrenus in suo Historia-
rum compendio: Romę proceribus
omnibus mandavit, ut se defuncto
plauderent, ac risum tollerent qui in
mimorum sine fieri assolebat, eo man-
dato vitam humanam, utpotè ridicu-
lam rem subsanavit. Et certē si propriā

utatur experientiâ, nihil magis nobis rerum omnium contemptum ingenerat, quam mortis cogitatio: quis enim moriturus ædificet? quis moriturus ambiat? quis congreget? quis reliqua vitæ muniaobeat?

Ex his omnibus colligimus nihil esse utilius mortis cogitatione, & verè akakian esse, atque innocentiam, ac meritò Ecclesiam nobis illam tam significatè proponere ut ferè in oculos pulverem injiciat. *Utinam saperent & intelligerent, ac novissima providerent.* Et quidem Theophilus Patriarcha Alexandrinus, cuius magna fuit in Ægypto, & vicinis Provinciis autoritas, brevi moriturus erupit in hæc verba. Beatus es Abba Arseni, qui semper hanc horâ ante oculos habuisti. Si semper non potes saltem aliquando, saltem lectum petiturus, ac te daturus somno, secundum illud Davidis Psalm. 4. *In cubilibus vestris compungimini,* quod sic illustrat Chaldaus Paraphrastes. *Orate super cubile vestrum, & mementote diei mortis semper.* Vide quod suprâ diximus de Pacavio apud Senecam Epist. 12. Hoc proderit ad Contritionem: unde Urbanus 4. ex Sadoleto in symbolis, in symbolum accepit cor palpitans in spineo, cum hæc Epigraphe. Memorare nõ

vissimorum. Dicitur fuit Climaci, sicut cibus omnibus panis utilior est, & magis necessarius, ita præstat omnibus operibus mortis cogitatio.

Collige 2. Quid judicare debeat de iis hominibus, qui mortis memoriam à se depellunt, quam Basilus appellat *phylaktirion*, Amuletum vitiorum: vel qui tanto sunt mentis stupore, atque hebetudine ut mortis spectaculo non moveantur, quos notat David Psalm. 72. *Zelavi super iniquos pacem peccatorum videns: Quia non est respectus morti eorum.* Hieronymus sic exponit. Quia non cogitant de morte suâ, & firmamentum in plagâ eorum: Alij legunt, & exponunt, quod nõ turbentur propter diem mortis: cum quilibet defunctus alteri dicat, mihi heri, tibi hodie, vel hodie mihi, cras tibi: *In labore hominum non sūt,* scilicet, opinantur se exemptos à communi hominum sorte. Ne illis in hæc resimiles simus 1. semper cogita te moriturum: 2. vive semper ut moriturus. 3. time ut moriturus. 4. spera ut moriturus. Nempe non est diuturna hæc vita, quæ autem futura, æterna est. Jam interest qualis futura sit, beata vel misera, felix aut in felix.

Vide quid eligas, quid præoptes.

* * *